

Мішеніна Н.В., Мішеніна Г.А.
Сумський державний університет

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Якщо вважати, що однією з необхідних умов розвитку нашої держави є її сталий економічний розвиток, то для України та її регіонів стратегічними нововведеннями, поряд з виробничими, є, перш за все, інновації природоохоронного характеру. Саме інноваційний підхід, орієнтований на залучення інвестицій в природно-ресурсний сектор з метою підвищення прибутковості природного капіталу країни та регіонів і недопущення кількісного та якісного виснаження основних природних ресурсів, повинен скласти основу природоохоронної та ресурсозберігаючої діяльності.

Таким чином найважливіша особливість природоохоронного управління, ефективного в сучасних умовах, полягає в орієнтації на активізацію інноваційної діяльності у сфері раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища відповідно до принципів сталого розвитку країни та регіонів. Основним завданням стає створення привабливих умов для діяльності інноваційних організацій та розвитку екологічно орієнтованого підприємництва. Для цього необхідна система заходів державного регулювання та підтримки, оскільки без створення платоспроможного і захищеного ринку збуту екологічних товарів і послуг пряме бюджетне фінансування буде малоефективним. На даний час найбільш доцільно активний державний вплив спрямовувати за такими напрямками як розробка і впровадження в державне управління інноваційних механізмів раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища, серед яких:

- створення природних бюджетів територій різного рівня - місцевих, обласних, а в майбутньому можливо і державного (приміром, позитивний досвід в цьому питанні має Норвегія, Німеччина та ін). Їхня розробка, як допоміжних до фінансових бюджетів територій, дозволяє інституціоналізувати індикатори сталого розвитку в рамках звичного бюджетного процесу;

- впровадження природоохоронних інноваційних рейтингів територій, секторів економіки, корпорацій та суб'єктів господарювання;

- активний розвиток системи незалежного екологічного аудиту, який необхідний для визначення об'єктивної економічної цінності підприємств і об'єктів нерухомості з урахуванням екологічного чинника. Причому на даний час ця позиція особливо підкреслюється іноземними інвесторами;

- використання індикаторів сталого розвитку для оцінки ефективності інноваційних програм та заходів;

- впровадження та використання моделей державно-приватного партнерства щодо стимулювання розвитку екологічно орієнтованого підприємництва;

- розвиток венчурних фондів і системи грантів для зниження інноваційних ризиків впровадження результатів НДДКР.

Державна підтримка, безумовно, необхідна і в створенні інноваційної інфраструктури в природоохоронній сфері. Структуруючу роль тут повинні відігравати інноваційно-технологічні центри різної форми власності, які сприяють розробці та реалізації державної політики у сфері раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища. Створення та підтримка мережі таких організацій на базі колективів, що володіють інноваційним потенціалом, стають найважливішим завданням державного управління у сфері раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища.

Очевидно, що тільки стабільні стійкі регіони можуть реально розраховувати на залучення інвестицій, особливо в середньостроковій і довгостроковій перспективі. Для розпорядників ресурсів території важливим є відповідь на запитання «як з екологічних позицій виглядає територія як товар?». Тому природоохоронні аспекти управління тісно пов'язані з маркетингом територій. Екологічний територіальний маркетинг - це не просте інформування про об'єктивні характеристики природного багатства і стан навколишнього середовища. Екологічний територіальний маркетинг націлений на: збереження (підвищення) капіталу стійкості території і, особливо, природного капіталу; залучення інновацій, спрямованих на раціональне використання та охорону природних ресурсів та об'єктів; стимулювання підприємництва, захищеного в раціональному використанні природних об'єктів та екологічних ресурсів території; підвищення ступеня ідентифікації громадян з територією свого проживання [1, 138].

Важливим моментом у стимулюванні інноваційної діяльності в природоохоронній сфері є адаптація для України методології еколого-економічного обліку ООН для виявлення та економічної оцінки природних благ та екосистемних послуг. Наразі необхідне забезпечення урахування навколишнього середовища з самого початку, в тому числі на рівні грошових оцінок природних благ і екосистемних послуг у межах територіальних систем еколого-економічного обліку, а не як додатку наприкінці експертизи проектів або розробки макроекономічних стратегій